

מספר פנימי: 565913-6057
נספח מס' כ-768/א'
(פ/20/1989)

הצעת חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי

הצעת חוק זו נדונה בכנסת בקריאה הראשונה ביום ט"ו באייר התשע"ח (30 באפריל 2018), והועברה לוועדה המשותפת לוועדת הכנסת ולוועדת החוקה, חוק ומשפט לדיון בהצעת חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי.

הצעת החוק מוגשת – בצירוף הסתייגויות – לקריאה השנייה ולקריאה השלישית ביום ו' באב התשע"ח (18 ביולי 2018).

להצעת החוק הוגשו בקשות רשות דיבור.

יוזמים: חברי הכנסת אבי דיכטר, אברהם נגוסה, טלי פלוסקוב, מרדכי יוגב, יואב קיש, נאוה בוקר, בצלאל סמוטריץ', אורלי לוי אבקסיס, רוברט אילטוב, דוד אמסלם, דוד ביטן

הצעת חוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית

מספר פנימי: 565913-6057
נספח מס' כ-768/א'
(פ/1989/20)

חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי

1. עקרונות יסוד
(א) ארץ ישראל היא מולדתו ההיסטורית של העם היהודי, שבה קמה מדינת ישראל.
(ב) מדינת ישראל היא מדינת הלאום של העם היהודי, שבה הוא מממש את זכותו הטבעית, התרבותית, הדתית וההיסטורית להגדרה עצמית.
(ג) מימוש הזכות להגדרה עצמית לאומית במדינת ישראל ייחודי לעם היהודי.
2. סמלי המדינה
(א) שם המדינה הוא "ישראל".
(ב) דגל המדינה הוא לבן, שני פסי תכלת סמוך לשוליו, ומגן־דוד תכול במרכזו.
(ג) סמל המדינה הוא מנורת שבעת הקנים, עלי זית בשני צדדיה, והמילה "ישראל" למרגלותיה.
(ד) המנון המדינה הוא "התקווה".
(ה) פרטים לעניין סמלי המדינה ייקבעו בחוק.
3. בירת המדינה
ירושלים השלמה והמאוחדת היא בירת ישראל.
4. שפה
(א) עברית היא שפת המדינה.
(ב) לשפה הערבית מעמד מיוחד במדינה; הסדרת השימוש בשפה הערבית במוסדות ממלכתיים או בפניהם תהיה בחוק.
(ג) אין באמור בסעיף זה כדי לפגוע במעמד שניתן בפועל לשפה הערבית לפני תחילתו של חוק-יסוד זה.
5. קיבוץ גלויות
המדינה תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות.
6. הקשר עם העם היהודי
(א) המדינה תשקוד על הבטחת שלומם של בני העם היהודי ושל אזרחיה הנתונים בצרה ובשביה בשל יהדותם או בשל אזרחותם.
(ב) המדינה תפעל בתפוצות לשימור הזיקה בין המדינה ובין בני העם היהודי.

- (ג) המדינה תפעל לשימור המורשת התרבותית, ההיסטורית והדתית של העם היהודי בקרב יהדות התפוצות.
7. התיישבות יהודית המדינה רואה בפיתוח התיישבות יהודית ערך לאומי, ותפעל על מנת לעודד ולקדם הקמה וביסוס שלה.
8. לוח רשמי הלוח העברי הוא לוח רשמי של המדינה ולצידו ישמש הלוח הלועזי כלוח רשמי; השימוש בלוח העברי ובלוח הלועזי ייקבע בחוק.
9. (א) יום העצמאות הוא יום החג הלאומי הרשמי של המדינה. וימי זיכרון
- (ב) יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ויום הזיכרון לשואה ולגבורה הם ימי זיכרון רשמיים של המדינה.
10. ימי מנוחה ושבתון שבת ומועדי ישראל הם ימי המנוחה הקבועים במדינה; למי שאינם יהודים זכות לקיים את ימי המנוחה בשבתם ובחגייהם; פרטים לעניין זה ייקבעו בחוק.
11. נוקשות אין לשנות חוק-יסוד זה אלא בחוק-יסוד שנתקבל ברוב של חברי הכנסת.

*****

מספר פנימי: 565913-6057
נספח מס' כ-768/א'
(פ/20/1989)

הסתייגויות ובקשות רשות דיבור

להצעת חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי

* הערה: אם תתקבל הסתייגות המצריכה זאת, ימוספרו יתר הוראות החוק ויתוקנו ההפניות אליהן בהתאם.

הסתייגויות

לשם החוק

חברי הכנסת יוסף ג' בארין, דב חנין, איימן עודה, מסעוד גנאים, ג'מאל זחאלקה, אחמד טיבי, עאיזה תומא סלימאן, עבד אל חכים חאג' יחיא, חנין זועבי, טלב אבו עראר, ג'מעה אזברגה, סעיד אלחרומי וואאל יונס (להלן – קבוצת הרשימה המשותפת) מציעים:

1. במקום "חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "חוק-יסוד: האפרטהייד".

לחלופין:

א. במקום "חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "חוק ההפרדה הגזעית".

ב. במקום "חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "חוק ההפרדה והעליונות היהודית".

ג. במקום "חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "החוק לעידוד גזענות ולאומנות".

חברי הכנסת יאיר לפיד, יעל גרמן, מאיר כהן, עפר שלח, חיים ילון, קארין אלהרר, יואל רזבוזוב, עליזה לביא, מיקי לוי, אלעזר שטרן ופנינה תמנו (להלן – קבוצת יש עתיד), חברי הכנסת יצחק הרצוג, ציפי לבני, שלי יחימוביץ', סתיו שפיר, איציק שמולי, עמר בר-לב, יחיאל חיליק בר, עמיר פרץ, מרב מיכאלי, איתן כבל, מיקי רוזנטל, רויטל סויד, יואל חסון, זוהיר בהלול, איתן ברושי, מיכל בירן, נחמן שי, קסניה סבטלובה, איילת נחמיאס ורבין, יוסי יונה, איל בן ראובן, יעל כהן-פארו, סאלח סעד ולאה פדידה (להלן – קבוצת המחנה הציוני), וחברי הכנסת מיכל רוזין, תמר זנדברג, אילן גילאון, עיסאווי פריג' ומוסי רז (להלן – קבוצת מרצ) מציעים:

2. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "ביטול עקרונות מגילת העצמאות".

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

3. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "ביטול הערך ההיסטורי של מגילת העצמאות".

לחלופין:

- א. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "ביטול הזכות לשוויון במדינת ישראל".
- ב. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "מדינה ליהודים בלבד".
- ג. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "ביטול הדמוקרטיה במדינת ישראל".
- ד. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "ביטול זכויות המיעוטים במדינת ישראל".
- ה. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "דמוקרטיה ליהודים בלבד".
- ו. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "פגיעה בחיים המשותפים בין יהודים וערבים במדינה".
- ז. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "פגיעה בחיילים הדרוזים והבדואים המשרתים בצבא הגנה לישראל".

קבוצת מרצ מציעה:

4. במקום "חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "חוק המובן מאליו".

לחלופין:

- א. במקום "חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "חוק השרירים והכוחנות".
- ב. במקום "חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "חוק בנימין נתניהו ונתניו".
- ג. במקום "חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "חוק-יסוד: לאומנות קווים לדמותה".
- ד. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "מחיקת זהותה הדמוקרטית של ישראל".
- ה. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "ישראל – רק ליהודים אורתודוקסיים".
- ו. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "ישראל – התגשמות החזון המשיחי של הימין האלים".
- ז. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "ישראל – ממלכת השריעה היהודית".
- ח. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "המדינה התאוקרטית".
- ט. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "מדינת הלאומנות של העם היהודי".
- י. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "מדינת תורת ישראל".
- יא. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "מדינת כל אזרחיה היהודים בלבד".
- יב. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "חיסול חזון מגילת העצמאות".
- יג. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "מדינת שנאת המיעוטים והזרים".

יד. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "ישראל – המקום שפעם היה דמוקרטיה".

טו. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "ישראל – החוק שהופך לאומיות ללאומנות".

טז. במקום "ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי" יבוא "בא לי לנצח את הפריימריז בליכוד".

חבר הכנסת ישראל אייכלר מציע:

5. המילים "הלאום של" – יימחקו.

* **הערה:** הסתייגויות לנושא

אם תתקבל הסתייגות זו, יתוקן סעיף 1(ב) כך שהמילים האמורות יימחקו גם בו.

לפני סעיף 1

קבוצת יש עתיד, קבוצת המחנה הציוני וקבוצת מרצ מציעות:

6. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה חוק זה נחקק במטרה להביא לפילוג ולשיסוע בחברה הישראלית במקום להוות מסמך מאחד ומאחה."

לחלופין:

א. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרת החוק להתנכר לאופי הדמוקרטי של המדינה תוך חבלה חמורה בערכיה וברוח של מגילת העצמאות."

ב. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרת החוק לשריין את זהות המדינה כמדינה יהודית, מבלי לכלול בכך גם את זהותה הדמוקרטית של מדינת ישראל, ואת עקרונות השוויון, באותו מעמד."

ג. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרת החוק לגמד את זכויות האדם ואת הזכות לשוויון בפרט."

ד. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרת החוק לסתור לא רק את האופי הדמוקרטי של המדינה אלא את הציונות עצמה."

ה. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרת החוק לשמש מנוף בידי הכוחות העוינים לישראל לטעון נגד הלגיטימיות של ישראל כמדינה יהודית בהיותה קובעת שיהודיות המדינה כרוכה בצמצום אופייה הדמוקרטי."

ו. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרת החוק להדיר את המיעוט ולפגוע בשוויון במדינה שהשוויון איננו חלק מפורש של תשתיתה החוקתית."

ז. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרת החוק להביא להשלכות קשות על מעמדה הבינלאומי של מדינת ישראל."

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

7. לפני הסעיף יבוא:

1. "משטר מדינת ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית."

ישראל

8. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרת חוק-יסוד זה היא לרצות את האלקטורט בימין לפני הבחירות."

לחלופין:

א. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרתו האמיתית של חוק-יסוד זה לרמוס את ערכי מגילת העצמאות."

ב. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרת חוק-יסוד זה היא לחסל את הדמוקרטיה במדינת ישראל."

ג. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרת חוק-יסוד זה היא להסיט ולהסית את השיח הציבורי מחקירות נתניהו."

ד. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרתו של חוק-יסוד זה היא פגיעה במעמדה הבין-לאומי של מדינת ישראל."

ה. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרתו של חוק-יסוד זה היא חיסול הפרויקט הציוני."

ו. לפני הסעיף יבוא:

1. "מטרה מטרתו של חוק-יסוד זה היא פגיעה ביחסים עם יהדות התפוצות."

ז. לפני הסעיף יבוא:

- "מטרה 1. מטרתו של חוק-יסוד זה היא פגיעה אנושה ביחסים עם מדינות ערב המתונות."
ח. לפני הסעיף יבוא:
"מטרה 1. מטרתו של חוק-יסוד זה היא העמקת הסכסוך הישראלי פלסטיני."

לסעיף 1

קבוצת יש עתיד, קבוצת המחנה הציוני וקבוצת מרצ מציעות:

9. במקום הסעיף יבוא:

1. "מהות המדינה 1. ישראל היא מדינת הלאום של העם היהודי, המושתתת על יסודות החרות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל ומקיימת שוויון זכויות לכל אזרחיה."

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

10. במקום הסעיף יבוא:

- "עקרונות יסוד 1. (א) מדינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות.
(ב) מדינת ישראל תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה.
(ג) מדינת ישראל תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל.
(ד) מדינת ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה ללא הבדל דת, גזע ומין.
(ה) מדינת ישראל תבטיח חופש דת ומדת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות.
(ו) מדינת ישראל תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות.
(ז) מדינת ישראל תכבד ותכיר בזכותם הטבעית של תנועות לאומיות נוספות להקים מדינה."

לחלופין:

- א. בסעיף קטן (א), במקום "קמה" יבוא "הוקמה".
ב. בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "כפי שצוין במגילת העצמאות, שהיא המסמך המכונן שלפיו יש לחוקק את חוק הלאום".
ג. בסעיף קטן (ב), האמור בו יסומן כפסקה (1), ואחריה יבוא:

- "(2) מדינת ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכלל אזרחיה ללא הבדל דת, גזע, מין ונטייה מינית."
- ד. סעיף קטן (ג) – יימחק.
- ה. בסעיף קטן (ג), האמור בו יסומן כפסקה (1) ואחריה יבוא :
- "(2) מדינת ישראל תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבותי."
- ו. בסופו יבוא :
- "(ד) מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית."
- ז. בסופו יבוא :
- "(ד) במדינת ישראל קיים משטר דמוקרטי."
- ח. בסופו יבוא :
- "(ד) מדינת ישראל תאמץ את פתרון שתי מדינות לשני עמים כפתרון המתאים ביותר לסכסוך הישראלי-פלסטיני."

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

11. סעיף קטן (א) – יימחק.

קבוצת מרצ מציעה:

12. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) ישראל היא מדינתם הדמוקרטית של העם היהודי ומדינתם של כל אזרחיה, המקנה שוויון אזרחי מלא לאזרחים."

13. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) ישראל היא מדינה המקיימת שוויון זכויות אזרחי מלא, ומכבדת את מגוון הקולות הלאומיים והדתיים של אזרחיה."

14. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) ישראל תקיים שוויון זכויות מלא לכלל אזרחיה, תבטיח צדק חברתי ותחתור לשוויון חברתי מרבי."

15. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) מדינת ישראל תבטיח את החירויות האזרחיות ואת זכויות האדם, ותהווה מופת לשמירה על העקרונות המהותיים של המשטר הדמוקרטי."

16. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) מדינת ישראל תהיה מדינת הלאום של העם היהודי, ומדינתם של כל אזרחיה, ותקפיד על קיום הזכויות הקבוצתיות של בני המיעוט הערבי שבה."

17. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) ארץ ישראל היא מולדתו ההיסטורית של העם היהודי. מדינת ישראל היא ביתם של כלל

אזרחיה ותשאף להבטיח שוויון ולכבד את השותפות של כולם."

18. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) ארץ ישראל היא משכן משותף של שני לאומים – הישראלי והפלסטיני. היא תעניק מקום מכובד לתרבות המשותפת ולמורשת הנפרדת של כל עם ושל כל קבוצה דתית."

19. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) בארץ ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי."

20. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) ארץ ישראל היא ערש הולדתו של העם היהודי, ובה נולד חזונו של נביאי ישראל, הקבוע בספר הספרים הנצחי: חזון שבליבתו ערכים של שוויון וצדק, של כבוד האדם באשר הוא אדם ושל הגנת חירותו."

21. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) ארץ ישראל היא מרחב היסטורי, שבה קמו העם היהודי והעם הפלסטיני, ובו התפתחו ופרחו זו לצד זו הדתות ההיסטוריות המרכזיות של ארץ ישראל- היהדות, הנצרות, והאסלאם."

22. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) ארץ ישראל היא מרחב משותף, ערש הולדתם של עמים ולאומים, של דתות אמונות והשקפות, עריסתם של רעיונות נשגבים המהווים מקור של השראה ליושביה, לעולם כולו ולדורות הבאים."

23. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) אנו העם הישראלי, במטרה ליצור ברית שלמה יותר, לבסס את הצדק, להבטיח שלום מבפנים, לערוב להגנת הציבור, לקדם את רווחת הכלל, ולהגן על ברכות החירות, לנו ולצאצאינו, קובעים חוקה זו לישראל."

24. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) אנו העם בישראל, נחתור לקיים בתוכנו ברית של שותפות ואחוה, של סולידריות וקרבה. של כבוד למגוון המורשות ולפסיפס המרהיב של התרבויות. לבסס את הצדק. לקדם את רווחת הכלל. להבטיח את ברכות החירות. להגן על הדמוקרטיה. להבטיח שלום מבית ומחוץ, לנו ולדורות הבאים."

25. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) מדינת ישראל היא ביתם של הישראלים וארץ ישראל היא ערש ערכיהם המשותפים: כבוד האדם, השוויון, הצדק והחירות. המדינה היא מרחב של שייכות ושותפות, של שלטון החוק, של דו-קיום וסובלנות, של הבטחת רווחת הפרט ושלום, וקיום אחריות הדדית והבטחת סולידריות חברתית."

26. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) להלן יובאו העקרונות המשותפים של החברה בישראל בשתי שפות, בעברית ובערבית."

27. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) החברה הישראלית הינה חברה דמוקרטית חופשית. לכל אדם יובטחו : חופש המצפון והדת, חירות המחשבה, האמונה והביטוי, לרבות ביחס לאמצעי התקשורת; חירות האסיפה והתהלכה וחירות ההתאגדות; לכל אזרח תישמר הזכות להצביע לכנסת ולהיבחר לשורותיה; לכל אזרח תוקנה זכות להיכנס למדינה, להישאר בה ולצאת אותה; לכל אזרח תישמר הזכות לחיים, והזכות לחירות; לכל אדם תובטח זכות להגנה מפני חיפוש שרירותי, מעצר שרירותי, וכליאה שרירותית; לכל אדם יובטחו הזכות להליך הוגן, ולהגנה מפני יחס אכזרי, לרבות עינויים, ומפני ענישה חריגה; כל אדם יהא שווה בפני החוק ויזכה להגנה שווה של זכויותיו, ללא כל הפליה על רקע גזע, לאום, אתניות, צבע עור, דת, מגדר, גיל, או מוגבלות גופנית או נפשית; פגיעה בעקרונות ובזכויות הקבועות כאן צריך שתיעשה בגבולות הסביר, באמצעות חוק הניתן להצדקה במדינה חופשית ודמוקרטית."

28. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) אנו, בניו ובנותיו של העם הישראלי, מתחייבים בזה לכונן את ישראל כמדינה עצמאית, חילונית ודמוקרטית, ולהבטיח לכל אזרחיה צדק חברתי כלכלי ופוליטי; חופש מחשבה ביטוי אמונה דת ופולחן; שוויון לפני החוק ושוויון הזדמנויות; ולקדם בין כולם אחווה הדדית, המבטיחה את כבוד הפרט ואת אחדות האומה ושלמותה; מאמצים, מחילים ומעניקים לעצמנו חוקה זאת."

29. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית, ומשטרה מושתתת על ההכרה בכבוד האדם, על עקרון השוויון בפני החוק, ועל כיבוד חירויות האדם והאזרח; מדינת ישראל היא מדינה יהודית, בה מממש העם היהודי את זכותו להגדרה עצמית, ומדינת כל אזרחיה ללא הבדל דת גזע מוצא שפה ומין; ציבור האזרחים במדינת ישראל הוא הריבון; מקורן של כל סמכויות השלטון ברצון האזרחים, הבא לידי ביטוי בחוקה ובבחירות חופשיות; פעולתן של רשויות השלטון, ובכללה חלוקתם של משאבי הציבור, תכוון לקידום טובתם של כלל אזרחי המדינה ותושביה."

30. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) ארץ ישראל היא מולדתו ההיסטורית של העם היהודי; מדינת ישראל תפעל לשימור מורשתה ההיסטורית של הארץ ולטיפוחן של המורשות התרבותיות, הדתיות והלשוניות של אזרחיה ותושביה."

31. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) ארץ ישראל היא ארצו של אברהם, מולדתם ההיסטורית של בניה, יהודים וערבים, ובה קמה מדינת ישראל, כמרחב משותף של מורשת עתיקה וערכי אנוש נשגבים."

32. במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) מדינת ישראל היא מדינה יהודית, באשר בה מממש העם היהודי את זכותו להגדרה עצמית, ומדינת כל אזרחיה, ללא הבדל דת גזע מוצא מין ושפה; מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית, ומשטרה מושתתת על הכרה בכבוד האדם, על שוויון בפני החוק, ועל כיבוד חירויות האדם והאזרח; מדינת ישראל תכיר במאפייניהם הלאומיים, האתניים, התרבותיים, הדתיים, החברתיים

והלשוניים היחודיים של ציבור האזרחים והתושבים הערבים בישראל ובקשריהם ההיסטוריים עם הארץ; מדינת ישראל תבטיח את זכותם של בני הקהילות המיעוט האתנו-לאומיות לפעול במשותף למען טיפוח תרבותם, מורשתם ושפתם ולמען הנחלתן לבני הדורות הבאים, ותצור את התנאים למימושה של זכות זו; מדינת ישראל תפעל לקידום שוויון הזדמנויות לבני קהילות המיעוט האתנו-לאומיות וליצוגם ההולם במוסדות השלטון.

33. במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) ארץ ישראל היא מולדתו ההיסטורית של העם היהודי, וביתם של יהודים וערבים; בה עוצבה מורשתם, ובה קמה מדינתם המשותפת."

34. במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) בה' באייר התש"ח כוננה מדינת ישראל – ביתם של כל הישראלים, במולדתם המשותפת, ערש לידתן של הדתות העתיקות – היהדות הנצרות, האסלאם, ואף הדת הדרוזית. היסוד לכינונה הוא שותפות ערכים המעוגנים במורשת העתיקה, ומגולמים בחוקים המיועדים להבטיח את יישומם, ובשאיפה להבטיח את פיתוח הארץ לטובת כל תושביה ולמען עתידם של הדורות הבאים."

35. בסעיף קטן (א), "אחרי "ארץ ישראל" יבוא "שלי יפה וגם פורחת".

36. בסעיף קטן (א), אחרי "היא" יבוא "היא".

37. בסעיף קטן (א), אחרי "העם היהודי" יבוא "האורתודוקסי".

38. בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "שהיא ביתו של העם היהודי עם זכויות שוות לאלה שאינם יהודים".

39. בסעיף קטן (א), במקום "מדינת ישראל" יבוא "מדינה יהודית ודמוקרטית בה אוכלוסיות מיעוטים אינן מופלות לרעה וזוכות להגנה מפני הדרה, דיכוי ורדיפה".

חבר הכנסת זאב בנימין בגין, קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעים:

40. במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) ישראל היא מדינת הלאום של העם היהודי, המושתתת על יסודות החרות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל, ומקיימת שוויון זכויות לכל אזרחיה."

קבוצת מרצ מציעה:

41. במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) מדינת ישראל היא מדינת הלאום של העם היהודי ומדינת כל אזרחיה; היא תממש את זכותו של העם היהודי להגדרה עצמית, ובד-בבד תכיר בזכותו של העם הפלסטיני להגדרה ארצית במדינתו, וכן את הזכויות הקיבוציות של המיעוט הערבי בישראל."

לחלופין:

א. במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) מדינת ישראל היא מדינת הלאום של העם היהודי ומדינת כל אזרחיה; היא תחתור למימוש עקרונות הנוגעות לזכותו להגדרה עצמית, ובראש ובראשונה הבטחת מקלט בטוח

ליהודים בעת רדיפה והבטחת שימורה וטיפוחה של המורשת היהודית; בד-בבד היא תשאף להבטחת השוויון האזרחי וזכויות המיעוט בכל תחום, לרבות הזכויות הקיבוציות.

ב. במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) מדינת ישראל היא ביתם המשותף ומדינתם הדמוקרטית החופשית של אזרחיה ותושביה; המדינה תשמור על מורשת העם היהודי ותטפחה, ותהווה מקלט בטוח ליהודים בעת איום או רדיפה."

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

42. סעיף קטן (ב) – יימחק.

חברת הכנסת אורלי לוי אבקסיס מציעה:

43. אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) מדינת ישראל מושתתת על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו, בהיותו בן חורין וקיומו בכבוד, וערכים אלה יכובדו ברוח העקרונות שבהכרזה על מדינת ישראל."

חברי הכנסת ניסן סלומינסקי ושולי מועלם-רפאלי מציעים:

44. בסעיף קטן (ג), במקום "במדינת ישראל" יבוא "בארץ ישראל".

קבוצת מרצ וקבוצת הרשימה המשותפת מציעות:

45. סעיף קטן (ג) – יימחק.

חברי הכנסת ניסן סלומינסקי ושולי מועלם-רפאלי מציעים:

46. בסופו יבוא:

"(ד) האמור בחוק-יסוד זה או בכל דבר חקיקה אחר יפורש לאור הקבוע בסעיף זה."

קבוצת יש עתיד, קבוצת המחנה הציוני וקבוצת מרצ מציעות:

47. בסופו יבוא:

"(ד) האמור בחוק-יסוד זה או בכל דבר חקיקה אחר יפורש ברוח הוראות חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו."

48. בסופו יבוא:

"(ד) האמור בחוק-יסוד זה או בכל דבר חקיקה אחר יפורש ברוח עקרון השוויון."

49. בסופו יבוא:

"(ד) האמור בחוק-יסוד זה או בכל דבר חקיקה אחר יפורש ברוח ערכיה של מגילת העצמאות."

קבוצת מרצ מציעה:

50. בסופו יבוא :

"(ד) מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית המושתתת על עקרונות החירות, הצדק והשוויון לכל אזרחיה ותושביה."

51. בסופו יבוא :

"(ד) מדינת ישראל תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין."

52. בסופו יבוא :

"(ד) מדינת ישראל תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל; תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות."

לאחרי סעיף 1

קבוצת יש עתיד, קבוצת המחנה הציוני וקבוצת מרצ מציעות:

53. אחרי הסעיף יבוא :

"משטר מדינת א1. מדינת ישראל היא דמוקרטיה."
ישראל

לסעיף 2

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

54. במקום הסעיף יבוא :

"סמלי המדינה" 2. ההמנון, הדגל והסמל של מדינת ישראל הם כמפורט בחוק הדגל, הסמל והמנון המדינה, התש"ט-1949."

לחלופין:

א. בסעיף קטן (א), במקום "הוא" יבוא "יהיה".

ב. בסעיף קטן (ב), במקום "תכול" יבוא "כחול".

ג. בסעיף קטן (ג), במקום "הוא" יבוא "יהיה".

ד. בסעיף קטן (ד), במקום "הוא" יבוא "יהיה".

ה. בסעיף קטן (ד), אחרי "התקווה" יבוא "אשר נכתבה על ידי נפתלי הרץ אימבר".

ו. סעיף קטן (ה) – יימחק.

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

55. סעיף קטן (א) – יימחק.

קבוצת מרצ מציעה:

56. בסעיף קטן (א), במקום "ישראל" יבוא "ישראל-כפיים!".

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

57. סעיף קטן (ב) – יימחק.

קבוצת מרצ מציעה:

58. בסעיף קטן (ב), במקום "תכול" יבוא "כחול".

קבוצת יש עתיד, קבוצת המחנה הציוני וקבוצת מרצ מציעות:

59. סעיפים קטנים (א) ו-(ה) – יימחקו.

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

60. סעיף קטן (ג) – יימחק.

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

61. סעיף קטן (ד) – יימחק.

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

62. סעיף קטן (ה) – יימחק.

לסעיף 3

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

63. הסעיף – יימחק.

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

64. המילים "השלמה והמאוחדת" – יימחקו.

לחלופין:

א. במקום "השלמה והמאוחדת" יבוא "כהגדרתה בחוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל".

לחלופין קבוצת מרצ מציעה:

ב. במקום "השלמה והמאוחדת" יבוא "המערבית".

קבוצת מרצ מציעה:

65. בסופו יבוא "וירושלים המזרחית תהיה בירת המדינה הפלסטינית".

לסעיף 4

קבוצת יש עתיד, קבוצת המחנה הציוני, קבוצת מרצ וחברי הכנסת אחמד טיבי ויוסף ג'בארין מציעים:

66. הסעיף – יימחק.

לחלופין:

א. במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) השפה הערבית היא שפה רשמית שנייה במדינה."

ב. בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "לדובריה זכות נגישות לשונית לשירותי המדינה".

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

67. סעיף קטן (א) – יימחק.

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד, קבוצת מרצ וחברי הכנסת אחמד טיבי ויוסף ג'בארין מציעים:

68. במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) עברית וערבית הן השפות הרשמיות במדינה."

קבוצת מרצ מציעה:

69. בסעיף קטן (א), במקום "עברית היא שפת" יבוא "עברית, ערבית, אמהרית ורוסית הן שפות".

לחלופין:

בסעיף קטן (א), במקום "עברית היא שפת" יבוא "עברית וערבית הן שפות".

קבוצת הרשימה המשותפת, קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

70. סעיף קטן (ב) – יימחק.

לחלופין קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

א. בסעיף קטן (ב), במקום "הסדרת השימוש בשפה הערבית במוסדות ממלכתיים או בפניהם

תהיה בחוק" יבוא "לדובריה זכות נגישות לשונית לשירותי המדינה, כפי שייקבע בחוק".

ב. בסעיף קטן (ב), במקום "מעמד מיוחד" יבוא "מעמד רשמי".

- ג. בסעיף קטן (ב), במקום "מיוחד" יבוא "שאינו משני".
- ד. בסעיף קטן (ב), במקום "מיוחד" יבוא "שאינו נופל מעברית".
- ה. בסעיף קטן (ב), במקום "מיוחד" יבוא "יחיד במינו".
- ו. בסעיף קטן (ב), במקום "מיוחד" יבוא "מיוחס".
- ז. בסעיף קטן (ב), אחרי "בחוק" יבוא "וכן נעשה שימוש נרחב באנגלית, רוסית ואמהרית".
- ח. בסעיף קטן (ב), אחרי "בחוק" יבוא "וכן כמדינה קולטת עלייה נעשה שימוש גם בשפות אחרות".
- ט. בסעיף קטן (ב), אחרי "בחוק" יבוא "וכן כמדינה קולטת עלייה, ישנה חובה להנגיש גם שפות אחרות".
- י. בסעיף קטן (ב), אחרי "בחוק" יבוא "וכן כמדינה קולטת עלייה, ישנה חובה להנגיש גם שפות אחרות, לרבות צרפתית, אמהרית, רוסית ואנגלית".
- יא. בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "או על פי דעתם של חברי הבית היהודי".
- יב. בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "וזאת מתוך כוונה לשלב את המיעוט הערבי בבניין הארץ כתושבים שווי זכויות".
- יג. בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "או ברוח מגילת העצמאות".
- יד. בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "וזאת מתוך רצון לשתף את המיעוט הערבי בחברה הישראלית".

קבוצת מרצ וקבוצת המחנה הציוני מציעות:

71. במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) ערבית היא שפה רשמית במדינה."

לחלופין:

א. בסעיף קטן (ב), אחרי "מיוחד במדינה" יבוא "והיא מחיקתה".

ב. בסעיף קטן (ב), אחרי "מיוחד במדינה" יבוא "וכלל שירותי המדינה יונגשו לשונית לשפה הערבית באופן מלא".

ג. בסעיף קטן (ב), במקום "לשפה הערבית מעמד מיוחד במדינה" יבוא "לשפה הערבית מעמד שווה במדינה לזה של השפה העברית".

חברי הכנסת זאב בנימין בגין, אחמד טיבי ויוסף ג'בארין, קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת

מרצ מציעים:

72. במקום סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) יבוא:

"(ב) ערבית היא שפה רשמית שנייה במדינת ישראל."

קבוצת הרשימה המשותפת, קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

73. סעיף קטן (ג) – יימחק.

קבוצת מרצ מציעה:

74. במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ג) סעיף זה נועד לפגוע במעמד שניתן בפועל לשפה הערבית לפני תחילתו של חוק-יסוד זה."

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

75. בסופו יבוא:

"(ד) סעיף זה יעמוד בתוקף שנה מיום פרסומו של חוק-יסוד זה."

לאחרי סעיף 4

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

76. אחרי הסעיף יבוא:

"שוויון זכויות 4א. המדינה תקבע שוויון זכויות בין אזרחיה, לרבות חובת שירות צבאי או אזרחי וחובות על כלל אזרחיה."

77. אחרי הסעיף יבוא:

"שבות 4א. כל יהודי או כל צאצא לדור שלישי של יהודים זכאי לעלות ארצה; לעניין זה יהודי ייחשב כל מי שנמנה על זרמי היהדות השונים: אורתודוקסי, רפורמי וקונסרבטיבי."

לסעיף 5

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

78. הסעיף – יימחק.

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

79. בסופו יבוא "המדינה תפעל לחיזוק הזיקה בין ישראל ובין הקהילות היהודיות בתפוצות."

לחלופין:

א. בסופו יבוא "כל יהודי זכאי לעלות ארצה ולהיות לאזרח מדינת ישראל על פי פרטים וסייגים שייקבעו חוק".

ב. בסופו יבוא "ובלבד שעלייה זאת לא תהא מחויבת להתגייר דרך הרבנות הראשית לישראל".

ג. בסופו יבוא "לעניין זה יהודי ייחשב כל מי שנמנה על זרמי היהדות השונים: אורתודוקסי, רפורמי, קונסרבטיבי וחילוני".

חברי הכנסת ניסן סלומינסקי ושולי מועלם-רפאלי מציעים:

80. בסופו יבוא "ותפעל לפיתוח ההתיישבות ולשמירה על רוב יהודי".

לחלופין:

בסופו יבוא "ותשקוד על קיבוץ גלויות והתיישבות יהודית".

קבוצת מרצ מציעה:

81. בסופו יבוא "בתנאי שהיהודים העולים הינם אורתודוקסים על פי הרבנות הראשית".

לסעיף 6

קבוצת יש עתיד, קבוצת המחנה הציוני וקבוצת מרצ מציעות:

82. סעיף 6 – יימחק.

לחלופין:

א. במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) המדינה תפעל לשימור הזיקה בין המדינה ובין בני העם היהודי בכל מקום שהם."

ב. בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "תוך חובה לכבד את כל הזרמים ביהדות".

ג. בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא "תוך חובה לכבד את כל הזרמים ביהדות".

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

83. סעיף קטן (א) – יימחק.

חברת הכנסת אורלי לוי אבקסיס מציעה:

84. בסעיף קטן (א), אחרי "שלומם" יבוא "וביטחונם".

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

85. בסעיף קטן (א), במקום "תשקוד על הבטחת" יבוא "תבטיח את".

86. בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "וביניהם אורון שאול, הדר גולדין ואברה מנגיסטו".

87. בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "למעט אזרחי המדינה תושבי הדרום להם הממשלה אינה מסוגלת לדאוג".

88. בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "ולמעט אזרחי המדינה תושבי הפריפריה להם הממשלה אינה מסוגלת לדאוג".

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

89. סעיף קטן (ב) – יימחק.

חבר הכנסת ישראל אייכלר מציע:

90. בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "לתורת ישראל".

קבוצת מרצ מציעה:

91. בסעיף קטן (ב), המילה "בתפוצות" תימחק.

92. בסעיף קטן (ב), במקום "לשימור הזיקה" יבוא "להרחקה".

93. בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "האורתודוכסי והימני בלבד".

חבר הכנסת בצלאל סמוטריץ מציע:

94. במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) המדינה תפעל בישראל לשימור המורשת התרבותית, ההיסטורית והדתית של העם היהודי.

(ג) המדינה תפעל לשימור הזיקה בין המדינה והעם היהודי בתפוצות."

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

95. בסעיף קטן (ב), במקום "תפעל" יבוא "תעשה כל שביכולתה".

96. בסעיף קטן (ב), המילה "בתפוצות" – תימחק.

97. בסעיף קטן (ב), במקום "לשימור" יבוא "לחזק את".

98. בסעיף קטן (ב), אחרי "בני העם היהודי" יבוא "ותכבד את אורחות חייהם ואת האופן בו הם

מביאים לידי ביטוי את זיקתם לעם היהודי ומורשתו".

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

99. סעיף קטן (ג) – יימחק.

חבר הכנסת בצלאל סמוטריץ מציע:

100. בסעיף קטן (ג), במקום "התרבותית, ההיסטורית והדתית" יבוא "התרבותית וההיסטורית".

קבוצת מרצ מציעה:

101. בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא "ולחסברה ישראלית שמנסה להסתיר ללא הצלחה את עוולות

הכיבוש".

חבר הכנסת ישראל אייכלר מציע:

102. בסעיף קטן (ג), המילים "בקרב יהדות התפוצות" – יימחקו.

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

103. בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא "לעניין זה, יהודי ייחשב מי שנמנה על זרמי היהדות השונים: אורתודוקסי, רפורמי, קונסרבטיבי וחילוני".

104. אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) המדינה תאפשר לבנות ובני העם היהודי מבני הזרמים השונים גישה מלאה למקומות הקדושים ליהדות באופן שוויוני המכבד את אמונתם ומאפשר חופש פולחן מלא."

לסעיף 7

קבוצת הרשימה המשותפת קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

105. סעיף 7 – יימחק.

לחלופין קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

- א. במקום כותרת הסעיף יבוא "פיתוח הארץ לטובת כל תושביה".
- ב. במקום "המדינה" יבוא "הקואליציה".
- ג. במקום "המדינה" יבוא "הממשלה".
- ד. במקום "המדינה" יבוא "מי שלא בטוח במעמדו על הארץ", ובמקום "תפעל" יבוא "ויפעל".
- ה. אחרי "המדינה" יבוא "לא", ובמקום "ותפעל" יבוא "ולכן לא תפעל".
- ו. במקום הסיפה, החל במילים "רואה בפיתוח" יבוא "תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה ותקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין".
- ז. במקום "בפיתוח התיישבות" יבוא "בפיתוח מדע להתיישבות".
- ח. במקום "בפיתוח התיישבות" יבוא "בפיתוח חינוך להתיישבות".
- ט. במקום "בפיתוח התיישבות" יבוא "בפיתוח תרבות להתיישבות".
- י. במקום "בפיתוח התיישבות יהודית" יבוא "בדמוקרטיה".
- יא. במקום "בפיתוח התיישבות יהודית" יבוא "בשוויון", ובמקום "שלה" יבוא "שלו".
- יב. במקום "בפיתוח התיישבות יהודית" יבוא "בצדק", ובמקום "שלה" יבוא "שלו".
- יג. במקום "בפיתוח התיישבות יהודית" יבוא "בחירות", ובמקום "שלה" יבוא "שלו".
- יד. במקום "בפיתוח התיישבות יהודית" יבוא "בשוויון הזדמנויות", ובמקום "שלה" יבוא "שלו".
- טו. במקום "התיישבות" יבוא "מחשבה".
- טז. במקום "התיישבות" יבוא "האמא היהודיה".
- יז. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "המוסר היהודי שבין אדם לחברו", ובמקום "שלה" יבוא "שלו".
- יח. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "הכפר", ובמקום "שלה" יבוא "שלו".

- יט. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "החקלאות".
- כ. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "עבודת האדמה".
- כא. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "צמצום פערים חברתיים".
- כב. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "סולידריות".
- כג. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "קירוב הפריפריה והמרכז", ובמקום "שלה" יבוא "שלו".
- כד. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "הסייבר", ובמקום "שלה" יבוא "שלו".
- כה. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "מיצוי ההון האנושי", ובמקום "שלה" יבוא "שלו".
- כו. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "אוכל יהודי" ובמקום "שלה" יבוא "שלו".
- כז. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "המוח היהודי" ובמקום "שלה" יבוא "שלו".
- כח. במקום "התיישבות יהודית" יבוא "זהות ישראלית משותפת", ובמקום "הקמה" יבוא "יצירה".
- כט. אחרי "יהודית" יבוא "דמוקרטיה".
- ל. אחרי "יהודית" יבוא "שוויונית".
- לא. במקום הסיפה, החל במילים "ותפעל כדי" יבוא "ופיתוח הארץ יקדם את רווחתם וטובתם של כלל תושביה".
- לב. במקום הסיפה, החל במילים "ותפעל כדי" יבוא "ובשל כך, מוכנה לפגוע באופן משמעותי במרקם היחסים עם המיעוט הערבי".
- לג. הסיפה החל במילים "ותפעל כדי" – תימחק.
- לד. האמור בו יסומן "א" ואחריו יבוא:
"ב) האמור בסעיף קטן (א) ימומש בהתאם לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ולפסיקה שניתנה מכוחו."
- לה. בסופו יבוא "תוך סכנה לפגוע בעם היהודי, ביהודים ברחבי העולם ובמדינת ישראל".
- לו. בסופו יבוא "תוך סכנה להביא להדרה גורפת של ציבורים שלמים בישראל רק בשל מאפיינים בזהותם שאינם נתונים לשינוי".
- לז. בסופו יבוא "תוך סכנה למעמדה הבינלאומי של מדינת ישראל".
- לח. בסופו יבוא "תוך סכנה בהכתמת אופייה של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית".
- לט. בסופו יבוא "תוך סכנה שהסעיף יביא לאפליה ממוסדת בחוק".
- מ. בסופו יבוא "על אף שלסעיף המוצע אין מקבילה באף חוקה בעולם".
- מא. האמור בו יסומן "א" ואחריו יבוא:
"ב) סעיף זה יעמוד בתוקף שנה מיום פרסומו של חוק-יסוד זה."
- מב. במקום סעיף 7 יבוא:
7. כל תושב ישראל, ללא הבדל דת או לאום, רשאי לפעול לשימור תרבותו, חינוכו, מורשתו שפתו וזהותו, בכפוף לכל דין, ובלבד שאין בכך כדי לפגוע, בזכותו של אחר לכבוד ולשוויון."

מג. במקום סעיף 7 יבוא:

"מאכל 7. הפלאפל הוא המאכל הלאומי של ישראל."
לאומי

לחלופין קבוצת מרצ וקבוצת המחנה הציוני מציעות:

מד. במקום "יהודית" יבוא "בנגב ובגליל, בשפלה ובמישור החוף, בערבה, בשרון, ובכל מקום בו החוק הישראלי תקף".

מה. במקום "יהודית" יבוא "ברת השגה".

מו. במקום "יהודית" יבוא "שיתופית, קהילתית, מגוונת ושוויונית".

מז. בסופו יבוא "בלי לפגוע בזכויות הפרט של כלל תושבי המדינה".

מח. בסופו יבוא "ברחבי מדינת ישראל הריבונית, וזאת לצד התיישבות ערבית, בדואית, דרוזית, צ'רקסית, ארמנית ובוכרית".

מט. האמור בו יסומן "א" ואחריו יבוא:

"(ב) אין באמור בסעיף זה כדי לפגוע בזכויות הפרט של תושבי ישראל."

נ. האמור בו יסומן "א" ואחריו יבוא:

"(ב) האמור בסעיף ימומש בהתאם למגילת העצמאות לפיתוח הארץ לכל תושביה."

נא. האמור בו יסומן "א" ואחריו יבוא:

"(ב) האמור בסעיף זה ימומש תוך שמירה על שטחים פתוחים וסביבה נקייה ובטוחה."

נב. האמור בו יסומן "א" ואחריו יבוא:

"(ב) אין פוגעים בזכויות לפי סעיף זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל ובמידה שאינה עולה על הנדרש."

נג. במקום סעיף 7 יבוא:

"פיתוח 7. מדינת ישראל תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה."
הארץ

נד. במקום סעיף 7 יבוא:

"עידוד 7. המדינה רואה בפיתוח הארץ לטובת כל תושביה ערך לאומי לצד התיישבות התיישבות יהודית."

נה. במקום סעיף 7 יבוא:

"עידוד 7. מדינת ישראל רואה בפיתוח הארץ לטובת כל תושביה מימוש של ערכי מגילת התיישבות העצמאות."

לחלופין קבוצת מרצ מציעה:

נו. במקום "המדינה" יבוא "יושב ראש הוועדה וחבריו למפלגת הימין הקיצוני".

- נז. במקום "יהודית" יבוא "אזרחית".
- נח. במקום "לאומי" יבוא "משיחי וגזעני".
- נט. האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:
- "(ב) חוק זה אינו חל על התיישבויות שהוקמו בניגוד לסעיף 49 באמנת ז'נבה הרביעית."

חבר הכנסת עודד פורר מציע:

106. אחרי "יהודית" יבוא "בארץ ישראל".

קבוצת יש עתיד, קבוצת המחנה הציוני וקבוצת מרצ מציעות:

107. בסופו יבוא "ובלבד שיישמר עקרון השוויון בין כל אזרחי מדינת ישראל".
108. האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:
- "(ב) לעניין הוראות סעיף קטן (א), לא יופלה אף אדם מטעמי גזע, דת, מין, לאום, מוגבלות, מעמד אישי, גיל, הורות, נטייה מינית, ארץ מוצא, השקפה או השתייכות מפלגתית-פוליטית.
109. האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:
- "(ב) מדינת ישראל תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה."

לסעיף 8

קבוצת הרשימה המשותפת, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

110. הסעיף – יימחק.
- לחלופין קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:**
- המילים "השימוש בלוח העברי ובלוח הלועזי ייקבע בחוק" – יימחקו.

קבוצת מרצ מציעה:

111. במקום "הלוח העברי הוא לוח רשמי של המדינה ולצדו ישמש הלוח הלועזי כלוח רשמי" יבוא "הלוח הלועזי הוא הלוח הרשמי של המדינה ולצדו ישמש הלוח העברי".

לסעיף 9

חברי הכנסת ניסן סלומינסקי ושולי מועלם-רפאלי מציעים:

112. במקום כותרת הסעיף יבוא "חגים וימי זיכרון ואבל לאומיים".
113. במקום סעיף קטן (א) יבוא:
- "(א) יום העצמאות ויום ירושלים הם ימי החג הלאומיים הרשמיים של המדינה."

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

114. סעיף קטן (א) – יימחק.

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

115. בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "וייפתח בטקס הדלקת המשואות בהר הרצל בהובלתו של יושב ראש הכנסת".

חברת הכנסת אורלי לוי אבקסיס מציעה:

116. בסעיף קטן (ב), אחרי "לחללי מערכות ישראל" יבוא "ונפגעי פעולות האיבה".

חברי הכנסת ניסן סלומינסקי ושולי מועלם-רפאלי מציעים:

117. במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) יום הזיכרון לשואה ולגבורה, יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ותשעה באב הם ימי זיכרון ואבל רשמיים של המדינה."

קבוצת הרשימה המשותפת מציעה:

118. סעיף קטן (ב) – יימחק.

לסעיף 10

קבוצת יש עתיד, קבוצת המחנה הציוני, קבוצת מרצ וקבוצת הרשימה המשותפת מציעות:

119. הסעיף – יימחק.

לחלופין קבוצת מרצ מציעה:

א. האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:

"(ב) אזרחי ותושבי המדינה זכאים לבחירה חופשית בקיום ועיצוב יום השבת שלהם."

ב. האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:

"(ב) שירותים ציבוריים חיוניים יעבדו במתכונת שבת, לרבות אספקת חשמל, הצלה, בריאות, תחבורה ותשתיות."

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

120. במקום "למי שאינם יהודים" יבוא "לחברי קהילה דתית".

121. המילים "פרטים לעניין זה ייקבעו בחוק" – יימחקו.

122. האמור בו יסומן "(א)", ובסופו יבוא:

"(ב) בימי המנוחה והשבתון תפעל התחבורה הציבורית במתכונת מצומצמת."

לאחרי סעיף 10

חבר הכנסת ניסן סלומינסקי מציע:

123. אחרי הסעיף יבוא:

"יסודות המשפט 10א. ראה בית המשפט שאלה משפטית הטעונה הכרעה, ולא מצא לה תשובה בדבר חקיקה, בהלכה פסוקה או בדרך של היקש, יכריע בה לאור עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של המשפט העברי ומורשת ישראל."

לחלופין:

א. אחרי הסעיף יבוא:

"יסודות המשפט 10א. עקרונות היסוד של מסורת ישראל הם חלק מהמורשת המשפטית, התרבותית והלאומית של מדינת ישראל."

ב. אחרי הסעיף יבוא:

"יסודות המשפט 10א. ראה בית המשפט שאלה משפטית הטעונה הכרעה, יכריע בה בהתאם לעקרונות המשפט המפורטים בחוק יסודות המשפט, התש"ם-1980."

חברת הכנסת שולי מועלם-רפאלי מציעה:

124. אחרי הסעיף יבוא:

"יסודות המשפט 10א. עקרונות היסוד של מסורת ישראל הן חלק מהמורשת המשפטית, התרבותית והלאומית של מדינת ישראל."

לחלופין:

א. אחרי הסעיף יבוא:

"יסודות המשפט 10א. התנ"ך – ספר הספרים הנצחי ומורשת ישראל מהווים מקור השראה למחוקקים ולשופטים במדינת ישראל."

ב. אחרי הסעיף יבוא:

"יסודות המשפט 10א. מדינת ישראל מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל, והתנ"ך ומורשת ישראל מהווים בה מקור השראה למחוקקים ולשופטים."

חברי הכנסת ניסן סלומינסקי ושולי מועלם-רפאלי מציעים:

125. אחרי הסעיף יבוא:

"שמירת המקומות 10א. המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני חילול וכל פגיעה אחרת, ומפני כל דבר הקדושים העלול לפגוע בחופש הגישה של בני הדתות אל המקומות המקודשים להם או ברגשותיהם כלפי אותם מקומות."

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

126. אחרי הסעיף יבוא:

"דת ומדינה 10א. (א) ישראל תפעל לשימור צביונה היהודי אך תאפשר לכל אזרח החפץ בכך לחיות על פי אורחות חייו, דתיים או חילוניים, לרבות הכרה בנישואין שלא נערכו על ידי הרבנות הראשית.

(ב) צביונה היהודי של המדינה וערכיה הדמוקרטים יהיו שווים."

127. אחרי הסעיף יבוא:

"המשפט הישראלי 10א. "ראה בית המשפט שאלה משפטית הטעונה הכרעה, ולא מצא לה תשובה בדבר חקיקה, בהלכה פסוקה או בדרך של היקש מובהק, יכריע בה לאור עקרונות הדמוקרטיה, השוויון, החירות והצדק".

לסעיף 11

קבוצת מרצ וקבוצת הרשימה המשותפת מציעות:

128. הסעיף – יימחק.

לחלופין קבוצת מרצ מציעה:

במקום "אלא בחוק-יסוד" יבוא "אלא בחוק".

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

129. במקום הסעיף יבוא:

"נוקשות 11. אין לשנות חוק-יסוד זה אלא בחוק שנועד לתכלית ראויה."

לחלופין:

א. במקום הסעיף יבוא:

"נוקשות 11. אין לשנות חוק-יסוד זה אלא בחוק-יסוד שנתקבל ברוב שבו חוק-יסוד זה אושר בקריאה השלישית."

ב. במקום הסעיף יבוא:

- "נוקשות 11. אין לשנות חוק-יסוד זה אלא בחוק רגיל שנתקבל ברוב של חברי כנסת."
ג. האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא:
" (ב) חוק זה לא יגבר על חוק-יסוד כבוד האדם וחירותו."

לאחרי סעיף 11

קבוצת המחנה הציוני, קבוצת יש עתיד וקבוצת מרצ מציעות:

130. אחרי הסעיף יבוא:

- "שמירת דינים 12. אין בחוק-יסוד זה כדי לפגוע בתוקפו של דין שהיה קיים ערב תחילתו של חוק היסוד."
131. אחרי הסעיף יבוא:

- "תחילה 12. תחילת חוק זה ב-1 לינואר 2048."

קבוצת יש עתיד, קבוצת המחנה הציוני וקבוצת מרצ מציעות:

132. אחרי הסעיף יבוא:

- "תחילה 12. חוק-יסוד זה ייכנס לתוקף, במועד שבו יהיה עיגון חוקתי מפורש של זכויות אדם בסיסיות, לרבות הזכות לשוויון זכויות גמור."

לחלופין:

א. אחרי הסעיף יבוא:

- "תחילה 12. חוק-יסוד זה ייכנס לתוקף, במועד שבו יחוקק סעיף בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו לפיו אין לשנותו אלא בחוק-יסוד שנתקבל ברוב של שמונים חברי כנסת."

ב. אחרי הסעיף יבוא:

- "תחילה 12. חוק-יסוד זה ייכנס לתוקף, במועד עיגון מפורש של הזכות לשוויון בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו."

ג. אחרי הסעיף יבוא:

- "תחילה 12. "חוק-יסוד זה ייכנס לתוקף בכפוף להסכמה רחבה באשר לאופייה של מדינת ישראל."

קבוצת מרצ מציעה:

133. אחרי הסעיף יבוא:

12. הוראות חוק-יסוד זה יחולו על שטחי מדינת ישראל ביום קבלת חוק-יסוד זה." "תחולה

*****

בקשות רשות דיבור

חברי הכנסת אבי דיכטר, אורי מקלב, יהודה גליק, שרן השכל, רוברט אילטוב, חמד עמאר, יוליה מלינובסקי

*****